

ETAPELE ACTIVITĂȚII INFRAȚIONALE ÎN CAZUL INFRAȚIUNII PREVĂZUTE LA ART.171 CP RM: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

Alina TAMAZLÎCARU

CZU: 341.541

atamazlicaru0@gmail.com

This article presents the analysis of the crime of rape as the most serious form of attack on a person's sexual freedom and inviolability. We highlighted the essence of the stages of criminal activity in the case of rape, but also the effects of the adoption of Law no. 316/2022 for ensuring the rights of victims in the case of crimes regarding sexual life and family violence, having direct repercussions on the subject under investigation.

Infrațiunea de viol este considerată ca fiind cea mai gravă formă de atentare la valorile sociale precum inviolabilitatea și libertatea sexuală a persoanei; astfel, orice etapă la care infrațiunea de viol se poate stopa trebuie analizată prin prisma fazelor activității infracționale. Subiectul este extrem de important și actual în contextul în care au fost adoptate modificări la articolul ce vizează infrațiunea de viol. Astfel, Legea nr.316/2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie) (în continuare – Legea nr.316/2022) [1] a avut drept scop adaptarea cadrului normativ intern la standardele internaționale prin reconceptualizarea noțiunii de viol, ceea ce a avut repercusiuni și asupra etapelor activității infracționale.

Comiterea unui viol, de obicei, implică pregătire și planificare prealabilă, ceea ce crește nivelul pericolului social al faptei, fiindcă făptuitorul depune efort maxim pentru a-și realiza în întregime rezoluția infracțională și pentru a atinge scopul final pe care îl urmărește. Dat fiind faptul că elementul material al infracțiunii de viol este compus din acțiunea principală și acțiunea adiacentă, această infracțiune cunoaște o progresie în timp, astfel încât poate fi stopată la orice etapă.

Etapel activității infracționale reprezintă niște faze interdependente și progresive ale parcursului infracțional, fiecare separat fiind considerată o totalitate de acțiuni specifice realizate cu un singur scop – consumarea infracțiunii prin transpunerea în realitate a rezoluției infracționale și producerea nemijlocită a urmărilor prejudiciabile dorite de făptuitor. Formele infracțiunii intenționate unanim consimțite în literatura de specialitate sunt: etapa de pregătire, tentativă, fapta consumată/ forma infracțiunii consumate, infracțiune fapt epuizat. Delimitarea între faze poate fi făcută conform unor teorii subiective (de exemplu, teoria echivocității), teorii obiective (de exemplu, teoria cauzalității inerte) și teorii formale care propun drept criteriu de delimitare identitatea formală între actul săvârșit și acțiunea din cadrul elementului material [2, p.86-87].

Pregătirea de viol are loc, de regulă, înainte de începerea executării acțiunii, la un interval de timp mai lung sau mai scurt după luarea hotărârii infracționale sau în timpul executării acțiunii și constituie, sub aspectul raportului de cauzalitate, o condiție care favorizează manifestările cauzei (acțiunea tipică prevăzută de norma de incriminare). În cazul violului [...] aceste acte pot consta în colectarea de informații cu privire la locul sau timpul în care victima s-ar putea afla singură, în atragerea victimei într-un asemenea loc, în procurarea sau prepararea unei băuturi sau substanțe în vederea îmbătării sau narcotizării victimei și a aducerii ei în stare de imposibilitate de a refuza un raport sau o relație sexuală cu făptuitorul etc. [3, p.37] Acțiunile care ar putea fi calificate ca și pregătire pot fi: pregătirea unui loc sigur pentru a comite violul – aceasta poate implica pregătirea unui loc sigur sau izolat, cum ar fi o cameră de hotel, o casă părăsită sau o zonă izolată într-un parc, pentru a comite violul, pregătirea altor arme sau mijloace de constrângere – acest lucru include pregătirea altor arme sau mijloace de constrângere, cum ar fi bâte, lanțuri, cuțite sau alte obiecte care ar putea fi folosite pentru a forța o persoană să întrețină un act sexual fără consimțământul său. În lumina noilor modificări introduse prin Legea nr.316/2022, poate fi considerată acțiune ce se încadrează în etapa de pregătire pentru infracțiunea de viol procurarea sau adaptarea acelor obiecte destinate introducerii acestora în cavitatea vaginală, anală sau orală.

Tentativă de viol este considerată acțiunea intenționată îndreptată spre săvârșirea infracțiunii de viol dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, aceasta nu și-a produs efectul sau exercitarea constrângerii fizice sau psihice asupra victimei, îndreptată nemijlocit spre săvârșirea actului sexual, adică a acțiunii de penetrare vaginală, anală sau orală de natură sexuală cu orice parte corporală sau obiect, care însă, din cauze independente de voința făptuitorului, nu-și produce efectul.

Pot fi considerate drept acțiuni ce se încadrează în tentativa de viol următoarele: încătușarea unei persoane cu cătușe sau alte obiecte similare, utilizarea centurii de siguranță sau altor dispozitive pentru restricționarea mișcărilor; folosirea unui baston de cauciuc sau a unei soluții iritante pentru a încetini victima și de a o supune; imobilizarea prin legare a brațelor și/sau picioarelor victimei, privând-o forțat de libertate prin izolarea acesteia într-o încăpere separată/izolată, de asemenea legarea cu o bucată de material a gurii/ochilor etc; lovirea sau aplicarea violenței fizice pentru a forța persoana să întrețină un act sexual, prin care victimei i se pot cauza leziuni corporale de diferit grad, cum ar fi: escoriații, echimoze; dezgolirea violentă a organelor genitale și adaptarea unei poziții specifice a corpului victimei, concomitent cu luarea unei poziții specifice și de făptuitor etc. Iar cauzele independente de voința făptuitorului ce pot interveni prin stoparea activității infracționale sunt: intervenția persoanelor terțe la locul comiterii faptei: vecini, prieteni, colegi, rude; refuzul sau opunerea rezistenței de către victimă; intervenția organelor de forță, în cazul în care victima a reușit să apeleze la ajutorul autorităților sau aceste organe se află prin preajmă pentru a patrula teritoriul; apariția subită a unor manifestări de tulburări ale făptuitorului: atacul de panică, pierderea cunoștinței, convulsii ale organismului sau alte reacții ce ar putea

împiedica făptuitorul să continue acțiunea începută; circumstanțe excepționale: cutremure, inundații, incendii etc.

Este cert faptul că eroarea de fapt are o influență majoră la calificarea tentativei de viol, deoarece reprezentarea greșită a realității din momentul săvârșirii faptei intervine în procesul psihic de formare a intenției. Putem constata că există două ipostaze în care se poate produce eroarea în persoană: făptuitorul are intenția de a săvârși violul asupra unui minor, unei femei gravide și/sau alte calități speciale și comite infracțiunea asupra unei persoane care nu deține aceste calități speciale, ceea ce atrage calificarea în baza tentativei de viol agravat; făptuitorul are intenția de a săvârși un viol asupra unei persoane care are vârsta de 18 ani și nu era gravidă, dar victima totuși era fie gravidă, fie minor, făptuitorul neputând să prevadă această împrejurare, ceea ce atrage calificarea în baza violului neagrav, deoarece lipsește buna știință asupra circumstanțelor faptice. În acest context, considerăm ca fiind necesară introducerea în Codul penal a unui nou articol care să definească noțiunea de eroare de fapt pentru a evita situații ambigue și neclare în aplicarea legii penale.

În accepțiunea legii penale în vigoare, infracțiunea de viol se consideră consumată din momentul începerii actului sexual, adică din momentul introducerii depline sau parțiale a oricărei părți corporale sau a oricărui obiect în cavitatea vaginală, în cavitatea anală sau în cavitatea orală [3].

Violul ca fapt epuizat este situată din punct de vedere temporal după etapa consumării și se caracterizează prin producerea, după momentul consumării faptei, a unor urmări noi (decesul victimei), fie prin amplificarea urmării produse inițial (agravarea unei vătămări).

Remodelarea esențială a noțiunii de viol ține de latura obiectivă a infracțiunii, și anume: până la intrarea în vigoare a modificărilor, violul era considerat raport sexual (introducerea membrului viril în vagin sau în vestibulul vaginului), iar conform versiunii în vigoare, violul este definit ca act sexual (acțiunea de penetrare vaginală, anală sau orală de natură sexuală cu orice parte corporală sau obiect).

Până la intrarea în vigoare a modificărilor, acțiunea adiacentă putea fi exercitată doar asupra victimei, iar conform versiunii actuale, acțiunea adiacentă poate fi exercitată și asupra unei persoane terțe. Un alt efect al modificărilor relativ recente ce are legătură directă cu etapele activității infracționale este faptul că poate fi considerată tentativă inclusiv apropierea unui părți corporale sau a unui obiect de cavitatea anală, orale, vaginală, care din motive independente de voința făptuitorului nu-și produce efectul.

Practica judiciară privind infracțiunile de viol cuprinde situații în care acțiunile de pregătire nu sunt delimitate corect de tentativă, nu se ține cont de renunțarea de bunăvoie la comiterea infracțiunii, dar și insuficiența probatoriului care ar demonstra prezența sau absența intenției de a realiza un act sexual, ceea ce complică delimitarea dintre viol și alte infracțiuni privind viața sexuală.

Referințe:

1. Legea nr.316 din 17.11.2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie). Dis-

-
- ponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134400&lang=ro [Accesat: 04.04.2023]
2. STĂNOIU, R.M., GRIGA, I. *Drept penal. Partea generală*: Note de curs. București: Hyperion XXI, 1992, p.86-87. ISBN 973-95575-0-3
 3. BUJOR, V., MIRON, I. *Violența sexuală: aspecte juridico-penale și criminologice*. Chișinău: CE al Univ. de Criminologie, 2001, p.37.
 4. BRÎNZĂ, S., STATI, V., TAMAZLÎCARU, A. *Violul și acțiunile cu caracter sexual neconsimțite: o abordare din perspectiva Legii nr.316/2022*. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/16379/violul-si-actiunile-cu-caracter-sexual-neconsimtite-o-abordare-din-perspectiva-legii-nr-316-2022.html> [Accesat: 23.03.2023]

Recomandat
Vitalie STATI, dr., prof. univ.